

Ljubljana, 10.6.2026

SKUPNA IZJAVA ZA JAVNOST NIJZ, Inštituta za nutricionistiko in UL BF

Umik neusklajenih prehranskih smernic je priložnost za strokovni konsenz in boljše javno zdravje

Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ), Inštitut za nutricionistiko (NUTRIS) in Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta (UL BF) pozdravljamo odločitev o umiku na nacionalni ravni neusklajenega dokumenta »Slovenske smernice za prehrano 2025«. Odločitev predstavlja pomembno priložnost, da se priprava nacionalnih prehranskih smernic vrne v strokovni okvir ter nadaljuje na transparenten, vključujoč in znanstveno ustrezen način. Nacionalne prehranske smernice imajo pomemben vpliv na javno zdravje, vzgojo in izobraževanje, zdravstveni sistem, verigo preskrbe s hrano, prehransko politiko ter vsakodnevne prehranske izbire prebivalcev. Poudarjamo, da so prehranske smernice v prvi vrsti javnozdravstveni dokument: njihova vsebina ne sme biti predmet pogajanj med posameznimi interesnimi skupinami, temveč mora temeljiti izključno na znanstvenih dokazih in širšem strokovnem soglasju. Zato morajo smernice nastajati po postopku, ki zagotavlja strokovni dialog, preglednost in vključevanje vseh ključnih deležnikov, pod okriljem za to pristojnih institucij.

Umika dokumenta ne gre razumeti kot zmago enega pogleda na prehrano nad drugim. Ob tem opozarjamo, da se je razprava o prehranskih smernicah v zadnjih tednih ponekod razvila v smer poenostavljenih in polariziranih sporočil o prehrani, kar ni v korist javnemu zdravju. Umik dokumenta namreč v ničemer ne spreminja dejstva, da so ključni prehranski izzivi prebivalcev Slovenije dobro poznani in znanstveno dokumentirani. Slovenci v povprečju zaužijemo premalo zelenjave, stročnic in polnozrnatih žit, kar je povezano z nezadostnimi vnosi prehranske vlaknine, medtem ko so vnosi nekaterih manj ugodnih skupin živil, tudi predelanih mesnih izdelkov, previsoki. Ti izzivi ostajajo pomemben javnozdravstveni problem, ki ga naslavlja že uveljavljene Smernice zdrave prehrane (<https://prehrana.si/moja-prehrana/odrasli>), ustrezno pa bodo morali biti naslovljeni tudi v prihodnje.

Minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je ob umiku dokumenta napovedal, da bo v kratkem sklical sestanek s ključnimi deležniki glede prenove smernic. Pričakujemo, da bodo v ta proces od samega začetka vključene javnozdravstvene in raziskovalne institucije ter strokovnjaki vseh relevantnih strok. NIJZ, Inštitut za nutricionistiko in UL Biotehniška fakulteta smo pripravljene pri pripravi sodobnih slovenskih prehranskih smernic aktivno sodelovati – tudi pri njihovi koordinaciji, da bodo nove smernice temeljile na znanosti, strokovnem dialogu in najširšem možnem strokovnem soglasju ter prispevale k boljšemu zdravju prebivalcev Slovenije.

IZJAVE

Prof. dr. Ivan Eržen, Nacionalni inštitut za javno zdravje:

»Pozdravljamo odločitev o umiku neusklajenega dokumenta, saj omogoča nov začetek priprave prehranskih smernic na način, ki bo strokovno verodostojen in vreden zaupanja javnosti. Prehranske smernice so v prvi vrsti javnozdravstveni dokument. Njihov namen ni zastopanje posameznih interesov, temveč izboljšanje zdravja prebivalcev. Zato morajo nastajati na podlagi znanstvenih dokazov, v transparentnem postopku in ob sodelovanju najširšega kroga strokovnjakov. Tovrstni

dokumenti so doslej praviloma nastajali pod okriljem NIJZ, kjer smo pripravljene prevzeti tudi koordinacijo priprave novih prehranskih smernic.«

Prof. dr. Igor Pravst, Inštitut za nutricionistiko:

»V zadnjem obdobju smo veliko razpravljali o tem, kako nacionalne prehranske smernice ne bi smele nastajati. Zdaj je čas, da se osredotočimo na to, kako jih pripraviti dobro. Pri tem ne smemo izgubiti izpred oči dejanskih prehranskih izzivov prebivalcev Slovenije. Raziskave že vrsto let kažejo prenizek vnos zelenjave, polnozrnatih žit in prehranske vlaknine ter previsoko porabo visoko procesiranih živil, tudi procesiranih mesnih izdelkov. Umika dokumenta zato ne smemo razumeti kot zmago ene ideologije nad drugo, temveč kot priložnost za pripravo strokovno usklajenih smernic na nacionalnem nivoju, ki bodo prebivalcem pomagale do bolj zdrave prehrane.«

Izr. prof. dr. Mojca Korošec, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta:

»Dobra in v prakso prenosljiva prehranska priporočila nastajajo skozi odprto strokovno razpravo, spoštovanje različnih strokovnih pogledov in skrbno presojo znanstvenih dokazov. Prav vključevanje različnih strok omogoča oblikovanje priporočil, ki so prehransko ustrezna, izvedljiva v praksi in sprejemljiva za prebivalce. Veseli me, da se odpira možnost za nov, transparenten proces priprave smernic, v katerem bo mogoče doseči širši strokovni konsenz.«

Kontakti za medije:

NIJZ – pr@nijz.si, 031 584 949, 051 224 876

UL BF – suzana.perman@bf.uni-lj.si, 040752138

NUTRIS – pr@nutris.org; 0590 68870